

MACBETH

William Shakespeare

Voorwoord

Toen William Shakespeare aan het begin van de zeventiende eeuw zijn tragedie *Macbeth* schreef, bevond Engeland zich in een periode van politieke spanning, dynastieke onzekerheid en intense reflectie op de aard van macht. De troonsbestijging van Jacobus I, de angst voor samenzweringen en de voortdurende vraag naar legitimiteit vormden een historische achtergrond die in dit drama subtiel, maar krachtig doorklinkt. Toch overstijgt *Macbeth* zijn tijd. Het is geen louter politiek stuk, maar een diepgaande anatomie van ambitie, geweten en moreel verval.

In tegenstelling tot de meer filosofische breedte van *Hamlet* of de kosmische grootsheid van *King Lear*, is *Macbeth* opvallend compact en geconcentreerd. De tragedie ontvouwt zich snel, bijna onontkoombaar, alsof het lot zelf de gebeurtenissen voortstuwt. Vanaf het moment dat Macbeth de drie heksen ontmoet, wordt de toeschouwer — of lezer — meegezogen in een wereld waarin voorspelling en keuze, noodlot en verantwoordelijkheid onlosmakelijk met elkaar verweven zijn. De centrale vraag is niet alleen of Macbeth voorbestemd was om te vallen, maar in welke mate hij actief meewerkte aan zijn eigen ondergang. Macbeth is aanvankelijk geen tiran, maar een gerespecteerde veldheer. Juist deze beginpositie maakt zijn val des te aangrijpender. Shakespeare toont hoe ambitie, wanneer zij zich losmaakt van ethische grenzen, langzaam het innerlijk corrodeert. De moord op koning Duncan is geen eindpunt, maar het begin van een proces van psychologische desintegratie. Schuld manifesteert zich niet slechts als emotie, maar als een alles doordringende kracht die slaap, rede en menselijkheid ondermijnt. Het motief van bloed — zichtbaar en onzichtbaar — wordt een symbool van een geweten dat zich niet laat uitwissen. Lady Macbeth vormt in dit drama een even intrigerende figuur. Aanvankelijk lijkt zij de drijvende kracht achter het misdrijf,

vastberaden en berekenend. Maar ook zij blijkt niet immuun voor de morele consequenties van haar daden. Haar geleidelijke mentale instorting benadrukt een fundamenteel inzicht van Shakespeare: macht kan worden veroverd, maar niet zonder psychologische prijs. Thematisch onderzoekt *Macbeth* de fragiele grens tussen mens en monster, tussen rechtmatige heerschappij en gewelddadige usurpatie. De natuur zelf lijkt te reageren op de ontwrichting van de morele orde. Duisternis, stormen en onheilspellende tekens versterken het gevoel dat de wereld uit balans is geraakt. In die zin is het stuk niet alleen een persoonlijke tragedie, maar ook een kosmische verstoring van orde en harmonie. De taal van het drama is intens, ritmisch en beeldrijk. Shakespeare maakt gebruik van krachtige metaforen, scherpe contrasten en herhalingen die de obsessieve aard van Macbeths gedachten weerspiegelen. De beroemde monologen, waaronder de overpeinzing over het leven als “een wandelende schaduw”, behoren tot de meest geconcentreerde uitingen van existentiële wanhoop in de wereldliteratuur.

Deze uitgave nodigt de lezer uit om *Macbeth* niet enkel te benaderen als een klassiek toneelstuk, maar als een blijvende studie van menselijke drijfveren. In een tijd waarin macht, ambitie en politieke legitimiteit opnieuw onderwerp van debat zijn, blijft Shakespeares tragedie verrassend actueel. Zij confronteert ons met een ongemakkelijke waarheid: het grootste gevaar voor de mens schuilt niet in bovennatuurlijke voorspellingen, maar in de bereidheid om morele grenzen te overschrijden. Moge deze vertaling bijdragen aan een hernieuwde lezing van dit indringende werk, en de lezer aansporen om verder te kijken dan het historische decor — naar de tijdloze vragen die het drama ons stelt over verantwoordelijkheid, geweten en de prijs van ambitie.

Inhoudsopgave

EERSTE BEDRIJF	7
EERSTE TONEEL	7
TWEEDE TONEEL.....	8
DERDE TONEEL	12
VIERDE TONEEL	21
VIJFDE TONEEL.....	25
ZESDE TONEEL	29
ZEVENDE TONEEL	31
TWEEDE BEDRIJF	36
EERSTE TONEEL	36
TWEEDE TONEEL.....	40
DERDE TONEEL	45
VIERDE TONEEL	54
DERDE BEDRIJF.....	57
EERSTE TONEEL	57
TWEEDE TONEEL.....	64
DERDE TONEEL	68
VIERDE TONEEL	71
VIJFDE TONEEL.....	80

ZESDE TONEEL	82
VIERDE BEDRIJF	85
EERSTE TONEEL	85
TWEEDE TONEEL.....	94
DERDE TONEEL	100
VIJFDE BEDRIJF	113
EERSTE TONEEL	113
TWEEDE TONEEL.....	117
DERDE TONEEL	119
VIERDE TONEEL	123
VIJFDE TONEEL.....	125
ZESDE TONEEL	128
ZEVENDE TONEEL	129
ACHTSTE TONEEL.....	132

EERSTE BEDRIJF

EERSTE 'TONEEL

Een open plek. Donder en bliksem. Drie heksen treden op.

EERSTE HEKS

Wanneer zien wij drieën elkaar weer?

In donder, in bliksem of in regen?

TWEEDE HEKS

Zodra het krijgsrumoer verstomt,
zodra de slag is verloren én gewonnen.

DERDE HEKS

Dat zal zijn vóór de zon ondergaat.

EERSTE HEKS

Waar?

TWEEDE HEKS

Op de hei.

DERDE HEKS

Daar spreken wij Macbeth.

EERSTE HEKS

Ik kom al, Graymalkin!

TWEEDE HEKS

Paddock roept.

DERDE HEKS

Dadelijk.

ALLE DRIE

Het schone is vuil, het vuile is schoon.

Zweef door de mist en de gore damp.

TWEEDE TONEEL

Een legerkamp bij Forres.

Alarmgeschal binnen. Koning Duncan, Malcolm, Donalbain, Lennox en gevolg treden op; zij ontmoeten een gewonde kapitein die bloedt.

DUNCAN

Wie is die bloedende man daar? Hij kan ons, naar zijn toestand te oordelen, het laatste nieuws brengen over de opstand.

MALCOLM

Dat is de sergeant die, als een dapper en taai soldaat, vocht om mij uit gevangenschap te behoeden. – Gegroet, brave vriend! Vertel de koning hoe de strijd ervoor stond toen je hem verliet.

DE GEWONDE KAPITEIN

Het stond onzeker;

als twee uitgeputte zwemmers die zich vastklampen
en elkaar hun kunst beletten. De genadeloze Macdonwald

– een geboren rebel, want al het kwaad der natuur

komt in zwermen op hem af – kreeg versterking
uit de Westelijke Eilanden van kerels en gallowglazen.

En Fortuin, die zijn vervloekte zaak begunstigde,
gedroeg zich als een hoer van rebellen. Maar alles was te zwak.

Want de dappere Macbeth – terecht draagt hij die naam –
smeet Fortuin terzijde, hief zijn zwaard dat dampte

van bloedig werk, en baande zich een weg

als de lieveling van de moed, tot hij tegenover de schurk stond.

Hij gaf hem geen hand, geen vaarwel,

voor hij hem opensneed van navel tot kin

en zijn hoofd plantte op onze wallen.

DUNCAN

O dappere neef! Edele man!

DE GEWONDE KAPITEIN

Zoals uit het oosten, waar de zon opkomt,
schipbrekende stormen en vreselijke donderslagen losbarsten,
zo kwam uit die bron, waar troost leek te naderen,
plotseling onheil opzetten. Let op, koning van Schotland, let
goed op:

zodra de gerechtigheid, gewapend met moed,
die vluchtende kerels op de hielen joeg,
greep de Noorse vorst zijn kans,
met opgepoetste wapens en verse manschappen,
en begon een nieuwe aanval.

DUNCAN

Schrok dat onze aanvoerders, Macbeth en Banquo, niet af?

DE GEWONDE KAPITEIN

Nee, evenmin als mussen arenden afschrikken,
of hazen leeuwen.

Om de waarheid te zeggen: zij waren
als kanonnen die dubbel geladen zijn;
zo verdubbelden zij dubbel hun slagen op de vijand.
Of ze nu wilden baden in dampende wonden,
of een nieuw Golgotha wilden stichten,
ik weet het niet –
maar ik voel me zwak, mijn wonden schreeuwen om hulp.

DUNCAN

Je woorden passen even goed bij je als je wonden;

beide ademen eer. — Ga, breng hem naar de chirurgijns.

[De kapitein wordt afgevoerd.]

Ross en Angus treden op.

Wie komt daar aan?

MALCOLM

De waardige thane van Ross.

LENNOX

Wat een haast spreekt uit zijn ogen! Zo kijkt iemand
die vreemde dingen te melden heeft.

ROSS

God behoeft de koning!

DUNCAN

Vanwaar komt u, waardige thane?

ROSS

Uit Fife, grote koning,

waar de Noorse vaandels de hemel tarten

en ons volk doen rillen van kou.

Noorwegen zelf, met ontzagwekkende troepen,

bijgestaan door die verraderlijkste van alle verraders,

de thane van Cawdor, begon een grimmige strijd;

tot Bellona's bruidegom, gehuld in beproefd staal,

hem tegemoet trad met gelijke wapens,

punt tegen punt, arm tegen opstandige arm,

en zijn woeste geest beteugelde. Kortom:

de overwinning viel ons toe.

DUNCAN

Grote vreugde!

ROSS

Sweno, de Noorse koning, vraagt nu om vrede;
wij gunden hem geen graf voor zijn doden
voor hij op Saint Colme's Inch
tienduizend dollars betaalde aan onze algemene schatkist.

DUNCAN

Nooit meer zal diethane van Cawdor ons vertrouwen
misbruiken.

Ga, kondig zijn onmiddellijke dood af
en groet Macbeth met zijn vroegere titel.

ROSS

Ik zal het doen.

DUNCAN

Wat hij verloor, heeft de edele Macbeth gewonnen.

[Allen af.]

DERDE TONEEL

Een hei. Donder. De drie heksen treden op.

EERSTE HEKS

Waar ben jij geweest, zuster?

TWEEDE HEKS

Varkens aan het doden.

DERDE HEKS

En jij, zuster, waar?

EERSTE HEKS

De vrouw van een zeeman had kastanjes in haar schoot
en zat te kauwen en te kauwen en te kauwen.

‘Geef mij er een,’ zei ik.

‘Loop naar de duivel, heks!’ schreeuwt dat vetgevreten kreng.

Haar man is met de Tijger naar Aleppo gevaren, kapitein.

Maar ik vaar hem achterna in een zeef,

en als een rat zonder staart

zal ik hem kwellen, kwellen en nog eens kwellen.

TWEEDE HEKS

Ik geef je wind.

EERSTE HEKS

Dat is vriendelijk.

DERDE HEKS

En ik nog een.

EERSTE HEKS

Ik heb alle andere winden in mijn macht,
en ken de havens waar ze naartoe blazen,

alle windstreken op de kaart van de zeeman.
Ik zuig hem droog als hooi.
Geen slaap zal overdag of 's nachts
neerdalen op zijn oogleden;
hij zal leven als een vervloekte.
Negen keer negen vermoeide nachten
zal hij wegteren, kwijnen en verdorren.
Zijn schip kan niet vergaan,
maar het zal door stormen heen en weer geslingerd worden.
Kijk wat ik heb.

TWEEDE HEKS

Laat zien, laat zien.

EERSTE HEKS

Hier, de duim van een loods,
vergaan toen hij naar huis terugkeerde.
[Tromgeroffel binnen.]

DERDE HEKS

Een trommel, een trommel!
Macbeth komt eraan.

ALLE DRIE

De wonderlijke zusters, hand in hand,
snelle reizigers over zee en land,
zo gaan wij rond en rond:
drie keer voor jou, drie keer voor mij,
en nog drie om negen te maken.
Still – de betovering is geweven.
Macbeth en Banquo treden op.

MACBETH

Zo'n vuile en toch schone dag heb ik nog nooit beleefd.

BANQUO

Hoe ver is het nog naar Forres, zeggen ze? – Wat zijn dat voor wezens,

zo verschrompeld en verwilderd in hun kleren,

die er niet uitzien als aardse bewoners

en toch op aarde staan? Leven jullie? Of zijn jullie iets

waar een mens naar vragen mag? Jullie lijken mij te begrijpen,

want ieder van jullie legt tegelijk een knokige vinger

op haar dunne lippen. Jullie zouden vrouwen moeten zijn,

maar die baarden verbieden mij te geloven

dat jullie dat zijn.

MACBETH

Spreek, als jullie kunnen. Wat zijn jullie?

EERSTE HEKS

Gegroet, Macbeth! Gegroet, thane van Glamis!

TWEEDE HEKS

Gegroet, Macbeth! Gegroet, thane van Cawdor!

DERDE HEKS

Gegroet, Macbeth! Die eens koning zult zijn!

BANQUO

Goede heer, waarom schrikt u en lijkt u te vrezen

iets dat zo gunstig klinkt? – Bij de waarheid,

zijn jullie hersenschimmen, of werkelijk

wat jullie uiterlijk tonen? Mijn edele metgezel

begroeten jullie met onmiddellijke gunst